

Рецензия

от проф. д-р Йорданка Димитрова Стоилова, дм, външен член, ФОЗ, МУ-Пловдив
Научна специалност: Епидемиология

Ръководител Катедра Епидемиология и медицина на бедствените ситуации
за конкурса за заемане на академична длъжност „професор” по научна специалност
Епидемиология от професионално направление " 7.1. Медицина", област на висшето
образование 7.Здравеопазване и спорт, обявен за нуждите на МФ-Тракийски
университет Стара Загора, Катедра „Хигиена, инфекциозни болести и епидемиология”
в ДВ, бр.44 от 10.06.2016 г.

Кандидат: Доц. д-р Ирена Атанасова Младенова-Христова, дм –единствен кандидат
Катедра „Хигиена, инфекциозни болести и епидемиология”. МФ-Тракийски
университет Стара Загора.

Рецензията е изготвена съгласно чл.89(1) от ПРАСТрУ.

I. Анализ на кариерния профил на кандидата: Доц. д-р Ирена Младенова завършва висшето си образование по медицина през 1984г. в Медицинска академия, Висш медицински институт – Плевен. Започва работа като цехов лекар и завежда лекарски кабинет в ПП”Мересев”, Стара Загора до 1986г. Преподавателската квалификация е с начало 1986 г., след успешен конкурс за асистент във Висш медицински институт - Стара Загора, след което до 2004г. преминава последователно през старши и главен асистент. Кандидатката започва академичната си дейност с разкриването на Медицински факултет в Стара Загора. Придобива специалност по епидемиология през 1989. Доцент по епидемиология към Катедрата по хигиена, епидемиология и инфекциозни болести при Медицински факултет на Тракийски университет, Стара Загора е от 2004г. От 2008г. и до сега заема длъжността Ръководител на същата катедра. През 2001г. получава образователна и научна степен „доктор” след защита на дисертационен труд на значима в медицински, социален и икономически аспект тема "Епидемиологични проучвания върху инфекцията с *H.pylori*" по препоръка на Европейската група за изследване на *H.pylori*. На този с толкова дълга история на изследване специален научен интерес доц. д-р Младенова посвещава 25 години, като изучава епидемиологията на *Helicobacter pylori* (етиологичен агент при язвената болест и хроничните гастрити) във всички направления. В тази връзка заслужава да се отбележи огромния принос на нейните многобройни специализации сред които са: четирикратно 1996, 1997 и 1998г., 2001г. във Франция, Катедра по бактериология на Университет 2 в Бордо; двукратно 2001 и 2008г.г. наградена от Американско-Австрийската фондация с едномесечна специализация в Катедрата по инфекциозни болести на Университетската болница във Виена; през 2006г. успешно завършва Залцбургски Weill Cornell семинар (към Cornell University, New York) по инфекциозни болести, в Залцбург, Австрия, организиран от Американско-австрийска фондация. През 2006 г. Амстердам, в Холандския институт по обществено здраве и трудова медицина -

курс за обучение на преподаватели по българо-холандски проект BG/2004/IB/SO/03 “Укрепване на националната система за надзор над заразните заболявания”.

Посетила е голям брой с разнообразна тематика краткосрочни курса за СДК по: медицинска педагогика, индивидуално обучение по епидемиология,вкл.клинична епидемиология, епидемиология на ХИВ/ СПИН, епидемиология на хепатит В, зоонози, имунопрофилактика, епидемиология на незаразните заболявания и др. Правдиво трябва да се признае , че доц. Младенова е първата и най-добрата по епидемиология на не инфекциозните масови заболявания с инфекциозна етиология.

Преподавателският стаж на кандидатката е 30 години и има **12 години трудов стаж като доцент.**

Безспорно с придобитите знания и умения по най-значимите и актуални проблеми на различните направления в областта на епидемиологията доц. Младенова има огромен принос за управлението, развитието и постигането на отлично ниво на работа в катедрата.

II.Общо описание на представените материали по конкурса: Документите отговарят на изискванията и съдържат достатъчно доказателствен перфектно подреден материал.

III.Оценка на научните трудове на кандидата за цялостното академично развитие:

✓ **Обща характеристика на научната продукция и публикационна активност:**

Общият брой на научните трудове на доц. Младенова са 121, от които 70 са публикувани в специализирани медицински списания, сборници, монографии и учебници. Представената публикационна дейност, съгласно наукометричната таблица на Тракийски университет надвишава изискванията за професор. След избирането за доцент публикациите в списания и сборници са общо 40. В списания с импакт фактор (ИФ) и с импакт ранг (ИР) публикациите надвишават изискваните и са 26 - II (1-26), от които - 15 с ИФ и 11- с ИР. **ИФ** се изчислява на **54.326**. В български списания публикациите са 12-IV(31-42), а в чужбина в списания без Impact factor 2- V (43-44). Научни публикации в сборници 15 -VI(45-59). Представени са и 3 резюмета - VII(60-62) публикувани в научни списания в чужбина.

Учебните помагала са общо 2:„Учебник за студенти по медицина и специализиращи лекари” 2011г. (автор на 12 теми) и „ Ръководство за практически упражнения по епидемиология на инфекциозните заболявания”, 2013г. (автор на 7 теми).

Многобройни са участията на кандидатката в национални и международни форуми, свързани със значими проблеми: общ брой 51, както следва 15-X(122-137) в чужбина (Виена, Рим, Париж, Хелзинки, Петербург, Страсбург, Фрайбург, Никозия, Майнц и др.) и 36 национални - IX(87-122). Броят на участията след придобиване на академична длъжност „доцент ” са 24, от които 8 в чужбина.

Доц. Младенова заема преобладаващо водещо място при избора на научни тематика и провеждане на изследванията доказано от справката за публикации. Първи автор: в 17(65%) от 26 публикации с ИФ и ИР, в 5 (45%) в български списания без ИФ, и в 10(76%) в сборници. Самостоятелен автор е на 1 публикация в списание с импакт фактор, а в български списания без Impact factor на 4. При участията в научните

форуми:самостоятелен автор в 9(25%) с преобладаване на тези в областта на изследването на *H.pylori*, а първи автор на 15(42%).

Темите застъпени в научната продукция са разнообразни, широко обхватни, от различни раздели на епидемиологията на инфекциозните и с подчертан превес на изследвания на неинфекциозните масови заболявания с инфекциозна етиология за които се очаква, че ще нарастват с помощта на молекулната епидемиология. Без преувеличение доц. Младенова е изграден много задълбочен анализатор, целеустремен, много четящ, търсец, организиран и екипен научен творец, включвана в редица работни колективи в чужбина. Научните интереси на доц. Младенова са върху много значими заболявания със съществени приноси за общественото здраве:

1. Епидемиологични характеристики на инфекцията с *Helicobacter pylori* – основно направление с общо 26 научни труда (22 първи или самостоятелен автор (№ 6,8,9,10,12,14,15,19,20,23,24,25,29,30,34,43,52); превантивният ефект на лактобактериите върху клиничните прояви на хеликобактерната инфекция (№18,21,22,28,50); връзката между *Helicobacter pylori* и коронарните сърдечни заболявания (№11,13,16,36) - екстрагастрална патология.
2. Неопластични заболявания асоциирани с *Helicobacter pylori*- стомашен карцином и MALT- лимфом (№17, 26, 31, 55, 57,60) – общо 6.
3. Епидемиология на вирусните хепатити (№5, 27, 32, 37, 58) - общо 5.
4. Други чревни инфекции (№2, 3, 4, 33, 40,42) и някои чревни паразитози (38, 53,59)- общо 9.
5. Епидемиология на някои въздушно-капкови инфекции-№1,41,48- общо 3.
6. Епидемиологията като медицинска наука- №35, 44, 63, 65- общо 4.
7. Биологично оръжие и защита на населението- №7, 39, 45, 46, 49, 51 - общо 6.
8. Други инфекции с единични научни разработки: Антракс- №7; Нозокомиални инфекции- №56; Човешки папилома вирус- №54; СПИН- №47.

Приемам представената от доц. Младенова справка за приносите, отнасящи се към различни области на епидемиологията и клиниката на инфекциозните и неинфекциозните заболявания с адмирации за обективния и критичен поглед на подробно анализиранияте направления на работа.

С оригинален характер са много от изследванията, свързани с *H.pylori*: направено е първо в България цялостно проучване на 53 рискови фактори (ендогенни и екзогенни) за заразяване с *H.pylori* и единствени по рода си у нас проучвания на вероятните механизми и фактори на предаване на хеликобактерната инфекция, все още недоказани в световната научна литература. Получени са епидемиологични данни за орално - орален , фекално - орален и гастрално - орален механизми на предаване, както и за възможността фекалиите и слюнката да бъдат фактори за предаване на инфекцията. Научните факти корелират с идеята за намаляване на заразяването с *H.pylori* при възрастните хора чрез лечение на инфектираните деца и въвеждането на ваксини, особено в детски колективи. Извършени са първи проучвания в България, които доказват сигнификантната разлика в клиничната изявиеност на *H.pylori* - инфекция (хронични гастрити, язвена болест и стомашен карцином), в два региона - Котел и Стара Загора, отличаващи се по консумацията на кисело мляко, със съдържание на

Lactobacillus bulgaricus, с установено инхибиращо действие върху *H.pylori* с извод, че млечнокиселите бактерии могат да бъдат съществена част от комплексна терапия на инфекцията с *H.pylori*, особено в случаите на поява на странични ефекти от стандартната антибактериална терапия.

Проучвания с научно - приложен характер: 1. Установени са статистически сигнификантни връзки между *H.pylori* – инфекцираността и ранжиране по сила на факторите на риск от заразяване като основа за създаването на програма за борба с *H.pylori*: местоживеене на село по време на детството, местоживеене на родителите на село, образование на родителите, отглеждане на животни, болни от язвена болест в рода, консумация на топлинно- непреработени зеленчуци, прием на непастьоризирано мляко в детска възраст (непосредствено след издождане на домашно животно), хранене от общи съдове, недостатъчна жилищна площ на 2 - 3 поколения и др. 2. В съавторство с колеги от Катедрата по бактериология и епидемиология на Университет 2 в Бордо са направени първите, в световната научна литература, мета- анализи на връзката между инфекцията с *H.pylori* и коронарните сърдечни заболявания, обхващащи над 7000 пациенти, с доказване на съществуваща сигнификантна зависимост между двете патологични явления. 3.Осъществен пръв опит за търсене на подходящ модел за изучаване на механизмите на предаване на *H. pylori*, посредством аналогия с *Ebstein-Barr virusa (EBV)* – относно орално-оралния механизъм, както и заболяванията, подходящи за изучаване на фекално-оралния механизъм - хепатит А и шигелозите, както и в сътрудничество с Университет 2 в Бордо е проучена възможността два инфекциозни механизма да са в основата на патогенезата на стомашния карцином- EBV и инфекцията с *H. pylori*. 4. Направената сравнителна епидемиологична характеристика, за първи път в България, на разпространението и рисковите фактори за *H.pylori* инфекцията при пациенти с карцином на стомаха и техните родственици от първа сребрена линия, както и в контролна група показва, че нивото на образование, диетата, консумация на непастьоризирано мляко, консумация на сурови зеленчуци, наличие на плъхове близо до дома са сигнификантно асоциирани със заразяването с хеликобактер инфекция в двете групи.

На научно и научно- приложно ниво в съавторство с откривателя на хепатит D обстойно се разглеждат заболяемостта и болестността от хепатит С във всички високо-рискови групи от населението на различни географски региони по света, както и механизмите на предаване на тази вирусна инфекция за да се разработят стратегии за намаляване на разпространението на инфекцията, както и нейните усложнения, и за планиране на адекватна превенция и лечение. Описани са клиничните характеристики на заболяванията на 43 пациенти с HCV нозокомиална вирусна инфекция, като и едногодишно проследяване на същите, в съавторство с гастроентеролог от Торино, Италия. Определени са честотата и особеностите на различните клинични форми на острата HCV инфекция при над 100 пациенти за период от 5 години.

С научно - приложен характер са проучванията върху някои значими дихателни инфекции: най- голямата епидемия от заушка през 1986-1987г. и са регистрирани промени в епидемиологичната характеристика на тази инфекция. Поради големия брой заболели сред имунизираните е направено предложение за въвеждането на

реимунизационна доза, което след 1992г. е вече факт. Описани са епидемиологичните и клиничните характеристики на епидемията от морбили в Старозагорска област през 2009- 2010г.г., обхванала 1490 деца, на възраст от 0 до над 20 месеца, и завършила с летален изход при 4 кърмачета.

Адмирации за разработените аспекти с научен и научно – приложен характер на проблеми в съвременната епидемиология: частно- епидемиологичните модели, състоянието и прогнозите за развитието на епидемичните процеси на основните инфекциозни заболявания, подлежащи на регистрация в България; синхронизация на университетското обучение в страната; основни направления в развитието на епидемиологията като медицинска наука и нейните позиции в здравната и образователната политика, както и на тези посветени на заплахата от мащабни инциденти, включващи използване на биологични агенти – толкова актуален проблем.

✓ **Научна активност – разпространение и приложение на научни практическите постижения на кандидата сред научната общност:** Доц.Младенова публикува редовно в наши специализирани списания като: Инфектология , Съвременна медицина, Българска Медицина, Здравна политика и мениджмънт, „Trakia Journal of Sciences” и др. В чужбина - European Journal of Epidemiology, Gastroenterology International, GUT- Intern J Gastroenterol, Panminerva medica, Minerva gastroenterologica e dietologica, Helicobacter и др.

✓ **Участие в изпълнение и ръководство на проекти:** От документите е видно, че има впечатляващи участия в 9 проекта (5 международни и 4 към МОН).
1., „Изучаване на епидемиологичното разпространение на *Helicobacter pylori*-като етиологичен агент при язвената болест и гастритите” Фондация “Отворено общество”, София 1996г., осъществен в Катедрата по бактериология в Университет 2, Бордо, Франция- Научен ръководител на проекта.
2. продължение на същия проект през 1997г.
3. “Прилагане на епидемиологичните методи в здравната превенция”. Фондация “Отворено общество”, София 2001г., осъществен в Катедрата по бактериология в Университет 2, Бордо, Франция- Научен ръководител на проекта.
4. “Проучвания върху някои ентеропаразитози при човека- епидемиологична характеристика и клинично протичане при определени рискови групи”- проект към МОН №11- 2006/2007г. - Научен ръководител на проекта.
5. Българо- холандски проект по програма PHARE “Укрепване на националната система за надзор над заразните заболявания”BG/2004/IB/SO/03, 2006/2007г. 6. Научно- изследователски проект: „Клинични проучвания на диагностиката, лечението и профилактика при лица с ехинококоза и техните семейства в Югоизточна България”, проект към МОН №13, 2011г, с ръководител Доц. д-р Красимира Калинова, д.м. 7. Научно- изследователски проект: „Ентеропаразитози- проучване на възможностите за приложение на някои съвременни методи за диагностика”, проект № 9 към МОН, от 2014г. - Научен ръководител на проекта.
8. Научно- изследователски проект: “Материално- ресурсно осигуряване на научен и диагностично- консултативен център по заразни болести към ВМФ при ТрУ“, инфраструктурен проект към МОН, 2014г, с ръководител Доц. д-р Владимир Петров, д-р
9. *Helicobacter pylori* Genome Project 2016. Project Directors: Charles S. Rabkin and M. Constanza Camargo. Division of Cancer Epidemiology and

Genetics.National Cancer Institute (NCI), National Institutes of Health. Rockville, United States.

✓ **Научно-творчески постижения (научен авторитет):** Доц. Младенова от 1986г. е член на научното дружество по епидемиология, инфекциозни болести и микробиология, а от 1990г. на Съюза на учените в България. Членува и в Българския лекарски съюз (БЛС), Асоциация на българските епидемиолози, Българско дружество по епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести, BulNoso, Fellow of OMI- Salzburg Medical Seminars International (Open Medical Club of American-Austrian Foundation) и др.

IV. Оценка на представени за участие в конкурса за „професор” монографични трудове.

Доц. Младенова участва в съавторство в 2 монографии: “Теоретичен анализ на съвременната епидемиология” 2006г.(3 теми, от които в 1 е самостоятелен автор) и „Хронични заразни болести” 2010г. (1 тема като самостоятелен автор). Доц. Младенова представя под печат и участие в чуждо издание: Murlidhar Meghwal & Irena Mladenova. Fenugreek as function ingredient for human health. Chapter. Apple Academic Press, CRS Press, a Taylor & Francis Group. New Jersey, USA 2016 (като монография на английски език се смята за 3 публикации според указанията на правилника за развитието на академичния съвет на ТрУ, за периода 1987 до 2016г.

V. Цитиране на публикациите на кандидата в националната и чуждестранна литература : По данни на Scopus, Google Scholar, EBSCO Publishing, FAO: AGRIS публикациите на доц. Младенова са цитирани общо 131 пъти, съответно 114 от чуждестранни (в Италия, Франция, Китай, Германия, САЩ (Колумбийски университет, Лос Анджелис и др.), Швеция (Институт Каролинска), Тунис, Египет, Доминиканска република, Великобритания, Нигерия, Хонг Конг и др. и 17 пъти от български автори. 45 (39,50%) от цитиранията в чужбина са в списания с IF (общ импакт фактор 110.151).

VI. Комплексна качествена оценка на учебно-методическата и преподавателска дейност, вкл. научно ръководство на студенти, докторанти, специализанти: Доц. Младенова представя справка с много голяма по обем учебна аудиторна и извънаудиторна заетост, варираща в последните 3 години между 300-480 часа. Изнася цялостен тематичен цикъл от лекции по епидемиология на студенти по медицина от V курс, както и на стажант-лекари, на III курс – медицински сестри и акушерки, на специалност “Управление на здравните грижи” (редовно и задочно обучение), на III курс медицински лаборанти и „гериатрични грижи“- II курс в Медицински колеж, Стара Загора. Участва в следдипломното обучение на лекари по обща медицина и в качеството си на такъв преподавател през 2000-2001г. участва в проект на Министерството на здравеопазването, финансиран от Световната банка. В следдипломното обучение на лекари специализанти по: епидемиология, микробиология и болнична хигиена, обучение на докторанти по научната специалност епидемиология. Самостоятелно провежда изпити и участие в изпитни комисии (семестриални, държавни, държавен изпит за специалност по „епидемиология на инфекциозните болести“).

Доц. Младенова отчита ръководство на 2 – ма докторанта по научната специалност епидемиология: редовен, отчислена с право на защита, вече асистент д-р Олга Ивановна Грекова, с тема ”Епидемиология на неопластичните заболявания, асоциирани с *H.pylori* инфекцията“ и на самостоятелна подготовка д-р Валентина Господинова Цанева, с тема: „Практически мерки за превенция на вътреболничните инфекции”, като надвишава изискването на университета за 1.

VII.Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и задължителните количествени критерии и наукометрични показатели съгл.

Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

Доц. д-р Ирена Младенова, дм е утвърден компетентен специалист в областта на епидемиологията и с 30 годишен преподавателски стаж в Медицински факултет Стара Загора. Кандидатства с достатъчен и надвишаващ изискванията брой значими научни трудове, публикувани **след заемане на академичната длъжност” доцент”** в наши и международни списания, вкл. такива с импакт фактор, с 131 положителни цитирания с преобладаване на тези от чужди автори, по 2 монографии и учебни помагала в съавторство , ръководство на две докторантки за ОНС „доктор”. Представените научни трудове съдържат научни, научно-приложни и приложни приноси по актуални проблеми на специалността.

Заключение: Познавам доц. д-р Ирена Младенова от началото на нейната преподавателска дейност , както и от най-първите и участия в научни форуми като отговорен и обичан преподавател и задълбочен и амбициозен изследовател. Изключително позитивно е приложеното от юли 2016г. мнение на проф. Francis Mégrau – Бордо Франция.

Доц. д-р Ирена Младенова- Христова, дм отговаря на задължителните и специфични условия и покрива препоръчителните наукометрични критерии за академичната длъжност „професор”. Давам своята положителна оценка и предлагам на членовете на уважаемото жури да дадат положителен вот за присъждане на научното звание "професор “ на доц. д-р Ирена Младенова, дм

20.10.2016г.

Пловдив

Подпис:

проф.д-р Йорданка Стоилова, дм